

29 נובמבר 2018
כ"א כסלו, תשע"ט

לכבוד

יו"ר ועדת השרים לענייני חקיקה, השרה איילת שקד
חברות וחברי ועדת השרים לענייני חקיקה

הנדון: התייחסות שדולת הנשים להצעות חוק העולות לדיון ביום א' הקרוב

מכובדותיי ומכובדיי,

שדולת הנשים בישראל פועלת מאז הקמתה לקידום השוויון בין המינים במדינת ישראל ולמיגור האפליה, ההטרדה והאלימות נגד נשים בכל הזירות. שדולת הנשים רואה חשיבות רבה בקידום זכויות נשים בחברה הישראלית ופועלת לשם כך הן בזירה המשפטית והן במסגרת חקיקה שמקדמת השדולה בכנסת ישראל. ביום ראשון הקרוב תעלנה לדיון בוועדה הצעות חוק שיש בהן להשפיע על חייהן ומעמדן של נשים בישראל.

נודה לעיונכן/ם בחוות דעתנו המצורפת.

בברכה,

מרים זלקינד, עו"ד

מנהלת קידום מדיניות וחקיקה

מיכל גרא מרגליות, עו"ד

מנכ"לית שדולת הנשים בישראל

העתקים:

יו"ר הוועדה לקידום מעמד האישה, ח"כ עאידה תומא-סלימאן

יו"ר הרשות לקידום מעמד האישה, גב' אוה מדז'יבוז'

ח"כ יעקב מרגי

ח"כ שולי מועלם-רפאלי

ח"כ עליזה לביא

הצעות חוק העולות לדיון ביום א' הקרוב והנוגעות לזכויותיהן ומעמדן של נשים בישראל ולקידום שוויון מגדרי:

1. הצעת חוק זכויות הסטודנט (תיקון - מסלולי לימוד נפרדים), התשע"ט-2018 של חה"כ יעקב מרגי ושולי מועלם-רפאלי (פ/5887): הצעת החוק מבקשת לקבוע כי מוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל יהיו רשאים לקיים לימודים אקדמיים בהפרדה מגדרית.

תופעת הדרת הנשים בישראל על שלל נגזרותיה, ובכלל זה בתחום ההשכלה הגבוהה, מהווה איום של ממש על ההישגים המשמעותיים בתחום זכויות הנשים והשוויון המגדרי בישראל. בשנים האחרונות נעשים ניסיונות רבים להצר את רגליהן של נשים, להדיר אותן ממרחבים ציבוריים שונים ולקבע נורמות מפלות ופסולות של הדרה והפרדה מגדרית. הצעת החוק שלפנינו מבקשת להעמיק ולקבע מגמה מסוכנת זו.

תופעת ההפרדה המגדרית אשר קיימת כיום בחלק מהמוסדות האקדמיים בארץ, גובה כבר עתה מחיר כבד ופוגעת בשוויון: סטודנטיות במוסדות להשכלה גבוהה אשר בהם מונהגות תכניות נפרדות לחרדים, ובתוכן הפרדה בין נשים לגברים, סובלות מהדרה פיזית ומ"זליגה" של דרישות צניעות והפרדה ביחס למרחבים רבים באקדמיה. נשות אקדמיה, אשר עובדות במוסדות להשכלה גבוהה בהם מונהגות תכניות לחרדים, מוגבלות באשר לאפשרויות לכהן וללמד במסלולים הנפרדים, רק בשל היותן נשים, וללא שום קשר למוניטין, הניסיון והידע האקדמי שצברו. זאת ועוד, קיים קשר הדוק בין הפרדה על בסיס מין לבין אי שוויון כלכלי וסימבולי ואכן בהלכה הפסוקה נקבעה זה מכבר **חזקה** כי הפרדה על בסיס מין פוגעת בזכות לשוויון ובזכות לכבוד.

ההתייחסות לאדם באופן שונה בשל מינו, מקום בו אין מינו של אדם רלבנטי, **פוגעת בליבת הזכות לכבוד ולשוויון** שכן ההפרדה ביסודה **מרדדת את הפרט ממורכבותו ומייחודו**, ומכתיבה את היחס אליו בהתאם להשתייכותו הקבוצתית. ביסודה של ההפרדה עומדת תפיסת עולם בה ניתן להתייחס לאדם באופן שונה רק בשל מינו. זוהי תפיסת עולם בה באופן קטגורי איש ואישה אינם שווים זה לזה רק בשל מינם וללא תלות במאפייניהם.

יצוין כי שדולת הנשים בישראל תומכת בלב שלם בשילוב האוכלוסיות החרדיות והדתיות בכל שדרות החברה ומוסדות המדינה. אלא ששילוב כאמור אסור שידחוק את רגליהן של נשים ואין לתקן עוול אחד באמצעות יצירת עוול אחר. קיימים פתרונות רבים המאפשרים שילוב ראוי של חרדים ודתיים ללא פגיעה במעמדן של נשים.

הענקת תוקף חוקי לתופעה החמורה והמסוכנת של הדרת נשים והפרדה מגדרית, כמוצע, תאפשר להכשיר אותן נורמות מפלות ומדירות גם במרחבים נוספים כגון שוק התעסוקה והמרחב הציבורי כולו. ההצעה חותרת לפיכך תחת היסודות הדמוקרטיים של מדינת ישראל ונוגדת מכל וכל את העקרונות של שוויון וכבוד אדם, סותרת את חוקי היסוד, מנוגדת לאמנות בינלאומיות עליהן חתומה ישראל ולפסיקותיו של בית המשפט העליון. אם תתקבל ההצעה קיים חשש אמיתי כי התוצאה תהיה פגיעה קשה במרקם החיים ובשוויון בין המינים בישראל ודחיית ההישגים בתחום זה עשרות שנים לאחר. **אשר על כן, אנו מסתייגות בחריפות מן ההצעה ומבקשות מכם ומכן שלא לתמוך בה.**

2. הצעה חוק שכר שווה לעובדת ולעובד (תיקון - נגישות למידע מהמעסיק), התשע"ז-2017 של ח"כ עליזה לביא ואח' (פ/4046): הצעת החוק מבקשת להרחיב את החובה החלה כיום על המעסיקים למסור לעובדיהם מידע בדבר רמות שכר של עמיתיהם לעבודה ולהחיל אותה גם על ארגוני עובדים או ארגונים העוסקים בזכויות נשים המבקשים את המידע, בהסכמת העובד/ת. שדולת הנשים בישראל הייתה שותפה לניסוח הצעת החוק.

סעיף 9 לחוק שכר שווה לעובדת ולעובד מעגן כיום את זכותם של ארגונים להגיש **תביעה** בשל הפרתו של החוק, בהתבסס על כך שנשים עובדות המופלות בשכרן לעומת עמיתיהן הגברים ממעטות לתבוע את מעסיקיהן מחשש לאבד את מקום עבודתן. רציונאל זה מתקיים, ואולי אף ביתר שאת, **בשלב בירור המידע** אשר עשוי לבסס את התביעה, שכן העדר המידע לגבי תנאי העבודה והשכר, מקשה על האפשרות לזהות אפליה בין עובדים ולמגר אותה.

כידוע, נשים מהוות קרוב למחצית מכוח העבודה האזרחי בישראל. ואולם, למרות הגידול בשיעורי ההשתתפות של נשים בשוק העבודה בעשורים האחרונים והעובדה כי נשים משכילות יותר מגברים, הכנסתן של נשים משכר עודנה נמוכה באופן גורף מהכנסתם של גברים – וזאת בכל רמות ההשכלה, בכל הענפים ובכל משלחי היד. מנתוני הלמ"ס עולה, כי ההכנסה הממוצעת ברוטו לחודש של אישה עומדת על 65% מההכנסה הממוצעת של גבר. הפערים ניכרים גם בתשלום בגין שעת עבודה, כאשר ההכנסה הממוצעת ברוטו של אישה לפי שעה מהווה 81% מהכנסת גבר. בהיבט ההשוואתי, מבין מדינות ה-OECD, ממוקמת ישראל בין המדינות המובילות בשיעורי פערי השכר המגדריים. פערי השכר נובעים אמנם משורה של סיבות ומנורמות חברתיות המושרשות עמוק בשוק העבודה, אך אין שאלה כי אפליה ישירה בשכר בין עובדים לעובדות ממשיכה להתקיים ולתרום לשימור ולהעמקת הפערים. המחשה לתופעה ניתן לראות **במקרה של אפליה קשה שנחשף, בו מהנדסת העיר צפת, גב' חלי טל, גילתה כי היא משתכרת שכר הנמוך באלפי שקלים ביחס לעמיתיה הגברים ותביעתה מתבררת כעת בבית הדין לעבודה (ראו כאן).**

נתונים אלה, המשקפים פערי שכר מגדריים חמורים הן במגזר הציבורי בישראל והן במגזר הפרטי, מחייבים פעולה משמעותית של המדינה הן כמעסיקה והן כרגולטורית של השוק הפרטי. מניסיונו הרב כגוף העוסק בנושא מזה שנים רבות, אחד הגורמים המשפיעים ביותר על פערי שכר במקום עבודה הוא היעדר המודעות של עובדות לתנאי העסקה של העובדים הגברים בתפקידים הזהים. חוסר מודעות זה נובע לא אחת מהחשש כי הבירור לגבי שכר יגרום לפיטורי העובדת או הרעה בתנאי עבודתה. הסמכת ארגוני עובדים וארגוני זכויות נשים לקבל את המידע, תקל על עובדות לברר אם הופלו בשכרן מבלי לסכן את משרתן ותאפשר לאכוף באופן אמיתי את חוק שכר שווה או את חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה. **אשר על כן, אנו מוצאות את ההצעה חשובה ביותר ומבקשות מכם ומכן לתמוך בה.**

3. **הצעת חוק שיווי זכויות האישה (תיקון - ייצוג הולם לנשים בוועדות ודירקטוריונים בשלטון המקומי), התשע"ח-2018 של ח"כ עאידה תומא סלימאן ואח' (פ/5113):** הצעת החוק מבקשת ליצור הרמוניה חקיקתית על ידי הכללת השלטון המקומי על ועדותיו וחברותיו העירוניות, בחובות הייצוג ההולם לנשים. מעבר לאפליה המובנית בהיעדר ייצוג הולם לנשים במרחב הפוליטי, הקפדה על ייצוג הולם לנשים במוקדי קבלת ההחלטות דווקא בשלטון המקומי, יש לה השפעה לא רק על השוויון הפורמאלי, אלא גם על הספרות החברתיות והכלכליות שבמהות העיסוק בוועדות וחברות עירוניות. היעדר ייצוג הולם לנשים במוקדים אלה אינו עולה בקנה אחד עם עקרונות היסוד של שיטת המשפט הישראלית, ופוגעת פגיעה ממשית ביכולת השלטון המקומי למצות את ההון האנושי הטמון בקהילה ואף להעלות לסדר היום הציבורי את הנושאים הייחודיים שנשים מביאות עימן. אין חולק כי שמירה על ייצוג הולם היא חיונית בכל רמות השלטון, ויש להחיל את הדרישות הללו גם על כלל היבטי הרמה המוניציפאלית. **אשר על כן, אנו מוצאות את ההצעה חשובה ביותר ומבקשות מכם ומכן לתמוך בה.**